Édes anyanyelvünk

Felvidéki gondolatok a Magyar Nyelv Napján, 2026-ban

Itt élünk, ennek a furcsa, sokarcú 21. századnak az elején. Az egyik oldalról számos bizonytalanság zúdul ránk, a másikról új találmányok, köztük a mesterséges intelligencia kínál valós vagy vélt biztonságot. Ám ne tagadjuk a lényeget: mi ebben a korban is békét, harmóniát és humanitást szeretnénk látni magunk körül, s érezni a lelkeinkben is. S ha számba vesszük a pilléreket, amelyekre támaszkodhatunk ebben a forgatagban, a világegyetem legnagyobb csodája, az emberi tudat az, amely a legbiztosabb alapként jelenik meg előttünk. Az öntudat minden lény számára a legalapvetőbb kincs: ez definiálja őt, ez mondja el, kicsoda ő, melyek az álmai, a tervei, az érzései, melyek a fájdalmai és örömei, melyek azok az utak, amelyeken halad, s amelyeken tovább szeretne haladni.

Ám mivel az ember társas lény, hogy közölje mindezt a többiekkel? A nyelv az az eszköz, amely biztosítja, hogy nem élünk izolált lelki barlangokban ebben a rideg világmindenségben, hogy tudjuk az agyunkban megszületett gondolatokat, s a szívünkben megjelent érzéseket közölni egymással. A nyelvnek köszönhetően tudunk értelmi megnyilvánulásokat kezelni, tudunk szerelmet vallani vagy a fájdalmat kibeszélni a lelkünkből. Igen, csak az ember, a homo sapiens képes az artikulált beszédre, valóban ez emel minket a teremtés koronájává.

Igen ám, de a világon élő több, mint 8 milliárd ember több ezer nyelvet beszél: ha csak úgy odaállunk egy pastu, arab vagy görög nyelvet beszélő embertársunk mellé, s megpróbálunk vele kommunikálni, nyelvtudás nélkül gyorsan zátonyra fut az igyekezetünk. Ha ellenkezőleg, nyelvtudás birtokában tesszük mindezt, megértetni magunkat talán meg tudjuk, de száraz, csikorgó, technikai lesz a kapcsolatunk. A tartalmat ugyan közölhetjük vele, de a mélység és a szépség csorbát szenved. Talán önök is megélték már az érzést, mennyire felmelegíti a lelket akár Rómában, akár Indiában vagy Brazíliában történik meg velünk: ha anyanyelvünkön szól valaki hozzánk, azonnal a Paradicsomban érezzük magunkat. Nem csupán kommunikálni tudunk általa, hanem a lelkünkben szólal meg egy mennyei zene: ez mi vagyunk, mi otthon vagyunk benne, s ő otthon

van bennünk. Édesanyánk ölelésének melegét, szépségét, biztonságát hordozza, adja vissza nekünk.
Bizonyára valami hasonlót érez minden nemzet fia anyanyelve hallatán. Ám mégis, sok jel mutat arra, hogy mi kiemelkedően szerencsések vagyunk ezen a téren, s a mai napon talán ennél a gondolatnál is lekuporodhatunk melegedni egy picit.
Ezen a ponton bizonyára érthető, ha nem magyar személyiségeket hozok fel példaként, hogyan látják ők a magyar nyelvet.
A nemrég elhunyt Ferenc pápa kedvenc magyar viccével kezdhetném: *„Miért fogunk magyarul beszélni a mennyben? Mert egy örökkévalóságig tart megtanulni.”*
S máris ott vagyunk az első mérföldkőnél: nagyon komoly tudósok mondják, hogy anyanyelvünk szerkezete nagyban kihat gondolkodásunk minőségére is, s ilyen összefüggésben ez a tény bizonyos szintű magyarázat is például a Nobel-díjas magyar tudósok kiemelkedően nagy számára. Tényleg bonyolult, nehéz a nyelvünk, de lássuk be, mekkora hatalmas ajándék is ez egyben a sorstól: nekünk nem kell tanulnunk, ingyen kaptuk az édesanyánktól!
Persze azt is látnunk kell, hogy modern világunkban a többnyelvűség korparancs: természetes érdekünk tehát megtanulni a régióban használt másik fontos nyelveket is, ez esetünkben a szlovák. S ajánlatos egy világnyelvet is hozzá, ha nemzetközi szinten is érvényesülni akarunk. Ez a modern kor követelménye – de mindannyian érezzük, akik több nyelven tudunk kommunikálni, hogy a második, harmadik nyelv is fontos ugyan, viszont csak technikai szintű kapcsolattartásra alkalmas. Hiányzik belőle a mélység, az érzelem, az otthon biztonságának érzete. Szép, jó, fontos is lehet, de ott belül rideg, nem szólít meg: erre csak az anyanyelv képes.
S azt se feledjük, ez is olyan téma, mint minden, amiben szeretnénk tökéletesedni: rendszeresen kell foglalkoznunk vele, hogy minél fényesebb legyen az anyanyelv-tudásunk! S ha szabad javasolnom, szlovákiai magyar szerzők műveit is vegyük néha a kezünkbe, mert a tartalom is fontos. Azok a történetek, amelyeket ezek az alkotások, a mi közösségünkből jött írók, költők rögzítenek, csak velünk vagy a felmenőinkkel történhettek meg ezen a Földgömbön, s ezek csak fokozni tudják a lelki meleget, amelyet ezek a szövegek tartalmaznak.

Nézzük most a téma egyik legnagyobb nemzetközi szintű ismerője, a kairói egyetemen tanító olasz professzor, Arnaldo Dante Marianacci véleményét, amelyet az egyik nemzetközi konferencián mondott: *„A magyar nyelv nem szorul senkire, nem kölcsönöz, nem üzletel, nem ad és nem vesz el senkitől. Míg más országokban a nép formálja a nyelvet, addig itt a nyelv formálja a magyarokat. Azt hiszem, hogy a magyar nyelv a világörökség része is lehetne, mert példa nélküli tiszta nyelv. Semmilyen más nyelvnek nem sikerült beléhatolni és idegen kifejezéseket ráerőltetni."*

Vagy az angol tudós Nicholas Lezard véleménye, aki a legnagyobb nemzetközi irodalmi kitüntetéseket odaítélő bizottságok tagja: *„A magyarok tulajdonképpen nem is földi lények, hanem egy szuperintelligens földönkívüli faj, amelynek sikerült egybeolvadnia az emberiséggel, s csak műveik zsenialitása és nyelvük teljes érthetetlensége árulja el őket."* Igen, itt már nem csak a tudósaink, hanem a művészeink gondolati-érzelmi háttere is megjelenik, s figyelemre méltó, hogy mindezt egy kiemelkedő nemzetközi szakember fogalmazta meg.

Nem hagyhatjuk ki a felsorolásból a híres olasz bíboros, Giuseppe Mezzofanti nézetét sem, aki ismert nyelvzseni volt, 38 nyelven beszélt folyékonyan és további 78 nyelven olvasott és megértett szövegeket. Az ő véleménye: *„A magyarok úgy látszik, még maguk sem tudják, micsoda kincs lakozik a nyelvükben. Az egy csoda!"*

Sokáig lehetne még folytatni, de végezetül álljon itt Illyés Gyulánk okító sommázata: „*Magyar az, akinek nyelve és esze magyarul forog. Becsületesen nem lehet más vizsgát találni arra, hogy kit tartsunk igazán magyarnak. Nem könnyű vizsga ez. Sokkal nehezebb annál, ami elé a fajta testi jegyeinek kutatói állítják az embert. Itt a lelket kell szemrevételeznünk."*

Kedves barátaim,

a kihívás 2026-ban is ugyanaz: legyünk büszkék nyelvünkre, legyünk büszkék magyarságunkra. Addig élnek magyarok szerte a világban, s itt, a mi településünkön is addig ég tovább a láng, amíg használjuk és műveljük anyanyelvünket. Adjon hozzá sok erőt a Teremtő!